EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 23.4.2026
COM(2026) 158 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o fungování kontrolních mechanismů pro tradiční vlastní zdroje (2022–2024) podle čl. 6 odst. 3 nařízení Rady (EU, Euratom) 2021/768 ze dne 30. dubna 2021, kterým se stanoví prováděcí opatření pro systém vlastních zdrojů Evropské unie

SHRNUTÍ

Komise podává každé tři roky Evropskému parlamentu a Radě zprávu o fungování kontrolních mechanismů pro tradiční vlastní zdroje (TVZ). Tato zpráva poskytuje podrobné informace o kontrolních činnostech, které byly provedeny mezi lety 2022 a 2024.

Komise mezi lety 2022 a 2024 i nadále prováděla opatření proti ***podvodně podhodnoceným textilním výrobkům a obuvi z Čínské lidové republiky*** *dováženým do Spojeného království i do členských států. V roce 2018 zahájila Komise řízení o nesplnění povinnosti proti Spojenému království a v roce 2022 Soudní dvůr Evropské unie rozhodl ve prospěch Komise (C-213/19). Na základě této průlomové věci Komise v roce 2023 nakonec přinesla do rozpočtu EU dodatečné TVZ a úroky ve výši téměř 3 miliardy EUR. V důsledku právních vyjasnění ze strany Soudního dvora a donucovacích opatření Komise členské státy výrazně zlepšily své kontrolní strategie v této oblasti. Komise nyní ve spolupráci s dotčenými členskými státy uzavírá dosud neuzavřené případy podhodnocení, což zahrnuje stanovení konečných částek souvisejících ztrát z TVZ a úroků.*

V souvislosti s vystoupením Spojeného království z EU k 1. lednu 2021 Komise nadále zajišťuje úhradu dlužných částek TVZ, které Spojené království dluží v souladu s dohodou o vystoupení.

V letech 2022 až 2024 Komise rovněž zvýšila svá cílená ad hoc opatření na ochranu rozpočtu EU tím, že vycházela ze zjištění kontrol, například audity dokumentů, které se týkaly dovozu ***solárních panelů a článků****, u nichž byl deklarován původ z Malajsie a Tchaj-wanu, ve všech členských státech. V důsledku toho členské státy do 31. prosince 2024 poskytly do rozpočtu EU 376,8 milionu EUR dodatečných TVZ týkajících se tohoto zboží.*

Plánované roční kontrolní činnosti navíc zahrnovaly témata jako například: i) ***vedení účtu A a účtu B; ii) elektronický obchod; iii) režim konečného užití*** *a* ***iv) antidumpingová a vyrovnávací cla.***

A konečně se tato zpráva zabývá dalšími pravidelnými činnostmi prováděnými za účelem ochrany finančních zájmů EU: i) opatřeními v návaznosti na ověření zjištění Evropského účetního dvora; ii) posouzením nároků, jejichž vybrání je nemožné a které byly členskými státy odepsány; iii) následnými opatřeními u částek poskytnutých na dobrovolném základě; iv) postupem v případě chyb členských států; v) správou databáze týkající se podvodů a nesrovnalostí a vi) pomocí poskytovanou kandidátským zemím.

1. ÚVOD

Od roku 2022 do roku 2024 byly do rozpočtu EU poskytnuty tradiční vlastní zdroje (TVZ)[1] v (čisté) výši více než **68 miliard EUR**, přičemž roční průměr činil přibližně 22,7 miliard EUR.

Základem pro kontroly TVZ je nařízení Rady (EU, Euratom) 2021/768 ze dne 30. dubna 2021[2].

Komise podává každé tři roky[3] Evropskému parlamentu a Radě zprávu o fungování kontrolních mechanismů pro TVZ.

Tato zpráva popisuje a analyzuje fungování systému kontroly TVZ v období let 2022 až 2024[4]. Rovněž popisuje kontroly TVZ provedené Komisí v tomto období a zabývá se i jinými činnostmi, jejichž cílem je chránit finanční zájmy EU, včetně:

- kontrol na místě a cílených auditů dokumentů provedených Komisí v členských státech a opatření v návaznosti na tyto kontroly,
- opatření v návaznosti na ověření zjištění Evropského účetního dvora,
- posouzení nároků, jejichž vybrání je nemožné a které byly členskými státy odepsány,
- postupu v případě chyb členských států, které vedou ke ztrátě TVZ,
- správy databáze týkající se hlášení podvodů a nesrovnalostí s dopadem na TVZ členskými státy (OWNRES),
- pomoci kandidátským zemím EU (kapitola 33),
- přispění ke změně nařízení o poskytování vlastních zdrojů[5].

Výše uvedené činnosti vykonává malý tým 18 zaměstnanců, který zajišťuje včasný výběr TVZ a správné uplatňování právních předpisů členskými státy. Tento tým rovněž poskytuje poradenství vnitrostátním orgánům: i) během inspekčních návštěv; ii) na pololetních zasedáních Poradního výboru pro vlastní zdroje nebo iii) *ad hoc*.

[1] Cla na výrobky dovážené ze zemí mimo EU a dávky z cukru.

[2] Nařízení Rady (EU, Euratom) 2021/768 ze dne 30. dubna 2021, kterým se stanoví prováděcí opatření pro systém vlastních zdrojů Evropské unie a kterým se zrušuje nařízení (EU, Euratom) č. 608/2014 (Úř. věst. L 165, 11.5.2021, s. 1).

[3] Podle ustanovení čl. 6 odst. 3 nařízení (EU, Euratom) 2021/768.

[4] Zpráva se zaměřuje na kontroly provedené orgány EU (Komisí a Účetním dvorem). Netýká se kontrol provedených členskými státy, protože jejich podrobné výsledky uvádí výroční zpráva vypracovaná podle článku 325 Smlouvy o fungování Evropské unie.

[5] Nařízení Rady (EU, Euratom) č. 609/2014 ze dne 26. května 2014 o metodách a postupu pro poskytování tradičních vlastních zdrojů a vlastních zdrojů z DPH a HND a o opatřeních ke krytí hotovostních nároků (přepracované znění) (Úř. věst. L 168, 7.6.2014, s. 39). Toto nařízení se označuje jako „nařízení o poskytování vlastních zdrojů“.

2. KONTROLY TVZ: RÁMEC A METODIKA

2.1 Regulační a operační rámec TVZ

Podle právních předpisů EU je výběr TVZ přenesen na členské státy. Ty mají povinnost poskytnout[6] cla, která samy stanoví a vyberou, rozpočtu EU. Ve sledovaném období členské státy nadále uplatňovaly 25% paušální sazbu na všechny částky TVZ stanovené[7] jako náhrada nákladů na výběr bez ohledu na skutečně vzniklé náklady. To znamená, že Komise obdrží pouze 75 % vybraného cla, zatímco členské státy si ponechají 25 % jako náklady na výběr. Členské státy jsou rovněž povinny provádět celní kontroly a podávat Komisi zprávy o výsledcích těchto kontrol.

Komise si nicméně ponechává s ohledem na TVZ značné kontrolní pravomoci. V této souvislosti jsou kontroly na místě důležitým nástrojem pro dohled nad systémem výběru TVZ, který Komisi umožňuje provádět několik druhů kontrol[8] celních účtů, postupů a dokumentů členských států.

Komise musí rovněž reagovat jak na i) připomínky Účetního dvora obsažené v jeho výroční zprávě, tak na ii) zvláštní zprávy nebo ověření zjištění a iii) připomínky a doporučení Evropského parlamentu při udělování absolutoria za plnění rozpočtu.

Kontrolní činnost Komise má tři hlavní cíle, které jsou uvedeny v následujících třech bodech.

- Prvním cílem je zachovat rovné podmínky mezi členskými státy bez ohledu na to, kde v EU bylo zboží procleno, s cílem zabránit narušení hospodářské soutěže.

- Druhým cílem je zajistit včasné stanovení a vybrání cla. Komise se musí ujistit, že členské státy plní své povinnosti související s výběrem a poskytováním příslušných TVZ. Komise zkoumá opatření přijatá členskými státy týkající se výběru TVZ, včetně včasného oznámení celního dluhu a nezbytných postupů prosazování.

- Třetím cílem je informovat rozpočtový orgán (Evropský parlament a Radu Evropské unie) a v důsledku toho získat potvrzení o absolutoriu za plnění svých povinností. Na základě zjištění kontrol Komise posuzuje efektivnost a péči, s nimiž se členské státy věnují stanovování a výběru cel a poskytování příslušných TVZ. Komise ukládá přijetí opatření k nápravě případných nedostatků tak, aby mohla v neposlední řadě podat zprávu rozpočtovému orgánu.

[6] Výraz „poskytnout“ znamená, že členské státy provádějí platby do rozpočtu EU.

[7] Tento procentní podíl se v průběhu let změnil: u částek poskytnutých před 28. únorem 2001 byl stanoven na 10 %, u částek poskytnutých od 1. března 2001 do 28. února 2014 na 25 % a u částek poskytnutých od 1. března 2014 do 28. února 2021 na 20%. Pro částky poskytnuté po 1. březnu 2021 činí procentní podíl, který má být použit, 25 %.

[8] **Kontroly postupů**: kontroly ustanovení členských států, která se týkají systému výběru TVZ. **Kontroly dokumentů:** analýza účetních výkazů a veškerých druhů účetních dokladů a spisů členských států, včetně zpráv členských států o nárocích, které nemohou být vybrány. **Kontroly na místě, audity dokumentů**: kontroly souladu vnitrostátních systémů a příslušných podkladových dokumentů s právními předpisy EU z účetního i celního hlediska. Tyto kontroly se provádějí společně s dotčeným členským státem.

Kontroly rovněž pomáhají zajistit účinné fungování celní unie, ochranu výrobců z EU a jednotné uplatňování pravidel EU. Pomáhají také odstranit mezery, které umožňují podvodníkům zneužívat systém nebo se vyhýbat placení příslušných cel.

Zjištění kontrol poskytují důležitý základ, na němž Generální ředitelství pro rozpočet utváří politiku v oblasti příjmů, pokud jde o regulační rámec stávajících a možných budoucích vlastních zdrojů. Tato zjištění jsou také sdílena s dalšími útvary Komise (například s GŘ pro daně a celní unii[9], GŘ pro obchod[10] a úřadem OLAF[11]), aby mohly na politické úrovni lépe řešit zjištěné nedostatky.

Od 1. ledna 2021 se používá stávající rozhodnutí o vlastních zdrojích[12] a nařízení (EU, Euratom) 2021/768, kterým se stanoví prováděcí opatření. Neustálý vývoj směrem k usnadnění obchodu a zjednodušujícím opatřením kromě toho vyžaduje, aby byly kontroly TVZ prováděné Komisí a členskými státy pravidelně přizpůsobovány.

2.2 Cíle a metodika kontrol na místě a kontrol na dálku ve vztahu k TVZ

Hlavním cílem kontrol TVZ je ujistit se o tom, že postupy zavedené v členských státech jsou v souladu s příslušnými právními předpisy EU a že finanční zájmy EU jsou řádně chráněny při každém proclení zboží. Kontroly se každý rok zaměřují na konkrétní témata v oblasti cel a účetnictví. To pomáhá harmonizovat a zlepšovat postupy zavedené v členských státech s cílem chránit finanční zájmy EU jednotným způsobem.

Kontroly na místě prováděné Komisí se plánují v rámci ročního programu kontrol, který je založen na analýze rizik a vymezuje tematické oblasti, jež mají být v členských státech kontrolovány. Tyto kontroly se provádějí v souladu se standardizovanými postupy a používají se při nich auditní nástroje připravené na míru, které vyvinulo GŘ pro rozpočet s cílem zvýšit srovnatelnost výsledků kontrol.

Témata kontrol se určují na základě návrhů členských států nebo útvarů Komise (např. GŘ pro rozpočet, GŘ pro daně a celní unii, úřad OLAF). Spolupráce mezi útvary Komise pokračuje ve fázi vývoje auditních nástrojů a na základě dohody, podle níž se během inspekčních návštěv k GŘ pro rozpočet připojují další útvary Komise. Kromě toho GŘ pro daně a celní unii, úřad OLAF a právní služba poskytují systematické konzultace a připomínky předtím, než jsou zprávy o kontrolách předloženy Poradnímu výboru pro tradiční vlastní zdroje. Tento přístup zajišťuje jednotnost všech příslušných útvarů Komise a rovné zacházení se všemi členskými státy.

Od roku 2020 Komise v případech, kdy jsou zjištěna konkrétní rizika, provádí podle potřeby doplňkové *ad hoc* kontroly a audity dokumentů. Tyto cílené audity dokumentů se ponejvíce provádějí na dálku (jako například solární panely, kontrolní strategie pro zboží osvobozené od cla v rámci COVID-19).

[9] Generální ředitelství pro daně a celní unii.
[10] Generální ředitelství pro obchod a hospodářskou bezpečnost.
[11] Evropský úřad pro boj proti podvodům.
[12] Rozhodnutí Rady (EU, Euratom) 2020/2053 ze dne 14. prosince 2020 o systému vlastních zdrojů Evropské unie a o zrušení rozhodnutí 2014/335/EU, Euratom (Úř. věst. L 424, 15.12.2020, s. 1).

3. KONTROLY TVZ PROVEDENÉ KOMISÍ V OBDOBÍ 2022–2024

V období 2022–2024 provedla Komise **56 kontrol TVZ** podle článku 2 nařízení (EU, Euratom) 2021/768, které vedly ke 161 zjištěním. Tabulka 1 obsahuje přehled kontrolních činností, jež byly v uvedeném období provedeny v jednotlivých členských státech.

Z celkového počtu 161 zjištění se nejméně ve 103 případech (64 %) jednalo o zjištění s přímými finančními důsledky (tj. členské státy musely poskytnout dodatečné TVZ) a ve 21 případech (13 %) o zjištění se správními důsledky.

Kontroly se zaměřily na účetní a celní záležitosti.

Tabulka 1. Přehled kontrolních činností za období 2022–2024

Členský stát	Účty A a B			Antidumpingová a vyrovnávací cla[13]		Elektronický obchod	Konečné použití
	2022	2023	2024	2022	2024	2022	2023
AT					x		x
BE			x	x		x	x
BG			x	x			x
HR					x		
CY					x		
CZ				x			x
DK					x		
EE							x
FI					x		x
FR			x				x
DE			x			x	x
EL	x		x				x
HU					x	x	x
IE			x	x			x
IT			x			x	
LV					x		
LT					x		
LU							x
MT				x			x
NL		x	x			x	x
PL			x				
PT				x			x
RO			x	x			
SK				x			
SI							x
ES			x			x	

[13] Kontrolní strategie pro antidumpingová a vyrovnávací cla.

SE			x	x			x
UK		x	x				
Celkem	**1**	**2**	**13**	**9**	**8**	**6**	**17**

3.1 Kontroly v oblasti účetnictví

V letech 2022–2024 byly ve všech členských státech a ve Spojeném království provedeny kontroly **spolehlivosti účtů A a B**[14] **a souvisejících výkazů**. Závěrem přitom bylo, že postupy vypracování těchto výkazů jsou celkově v souladu s právními předpisy EU a zajišťují ochranu finančních zájmů EU. Zjištění, která sdělila Komise po těchto kontrolách, se týkají mimo jiné: i) pozdního stanovení a oznámení celních dluhů; ii) toho, že tyto částky nebyly poskytnuty do rozpočtu EU, případně že nebyly poskytnuty včas; iii) nedostatků při vymáhání celních dluhů; iv) chybných zaúčtování na tyto dva účty /odúčtování z nich; v) nedostatků v postupech odpisování; vi) nesrovnalostí mezi těmito dvěma účty a vii) opožděných odúčtování z účtu B.

Vedle hlavní tematické oblasti, jejímž předmětem byla cla, byla ve všech členských státech kontrolována druhá tematická oblast, a sice **správa účtu A a účtu B**. Kontroly provedené v období 2022–2024 potvrdily, že většina chyb na účtu A a na účtu B je jednorázového charakteru, přičemž systematické chyby se vyskytovaly jen výjimečně. Dotčené členské státy přijaly finanční důsledky vyplývající ze zjištění Komise.

V letech 2022 až 2024 se celková situace oproti předchozímu vykazovanému období zlepšila díky tomu, že Komise tato témata v rámci kontrol zohlednila, a také proto, že v členských státech došlo k dalšímu zlepšení elektronických účetních systémů, které snižují riziko chyb souvisejících s manuálními opravami údajů vnitrostátními orgány. Členské státy však musí i nadále vyvíjet veškeré úsilí o zajištění pečlivé správy účtů A a B a poskytovat všechny požadované informace s cílem zajistit úplnost, jasnost a transparentnost výkazů.

V roce 2022 byl účet B zkontrolován prostřednictvím **účelových auditů dokumentů** provedených ve všech členských státech. Během těchto auditů se Komise zaměřila na otevřené případy týkající se účtů B, čímž účinně podpořila členské státy v cílených sanacích jejich účtů B.

V letech 2022–2024 členské státy navíc přijaly další opatření, mimo jiné: i) posouzení vlastní finanční odpovědnosti; ii) případné poskytnutí částek na dobrovolném základě a iii) jejich sdělení Komisi prostřednictvím přílohy k účtu A.

Závěrem lze říci, že ačkoli byly při kontrolách Komise zjištěny některé nedostatky, celkové fungování systémů účtů A a B se díky kontrolní činnosti Komise v oblasti TVZ zlepšilo, což vedlo k lepší ochraně finančních zájmů EU.

[14] Členské státy zaúčtovávají TVZ na jeden ze dvou účtů:
– na **standardní účet** (A) částky vybrané nebo zaručené (tyto částky se odvádějí do rozpočtu EU),
– na **zvláštní účet** (B) stanovené částky, které nebyly vybrány, nebo zaručené částky, které byly zpochybněny. TVZ, které odpovídají clům, **jež nemohou být vybrána**, se ze zvláštního účtu po uplynutí stanoveného období odeberou. Tyto částky TVZ musí být současně poskytnuty (uhrazeny) Komisi, ledaže nemohou být vybrány z důvodů, které nemohou být dotčenému členskému státu přičítány (viz také bod 5.1 níže).

3.2 Celní záležitosti 2022–2024

Celní témata vybíraná pro kontroly se rok od roku mění, přičemž zvláštní pozornost je věnována otázkám spojeným s největším rizikem pro finanční zájmy Evropské unie.

Během sledovaného tříletého období se kontroly zaměřily na následující témata:

- kontrolní strategii pro antidumpingová a vyrovnávací cla (2022 a 2024),
- kontrolní strategii pro elektronický obchod a zásilky nízké hodnoty (2022),
- kontrolní strategii pro konečné použití (2023).

V letech 2022 a 2024 byla v sedmnácti členských státech provedena kontrola **kontrolní strategie pro antidumpingová a vyrovnávací cla**[15]. Komise vyhodnotila systémy kontroly jako částečně nebo celkově uspokojivé. Hlavní nedostatky se týkaly: i) neprovedení nebo opožděného provedení rizikových profilů; ii) nejednotných kontrol; iii) pozdního stanovení konečných antidumpingových cel a pozdního poskytnutí konečných antidumpingových cel (včetně zaúčtování prozatímních antidumpingových a vyrovnávacích cel, která byla stanovena jako konečná); iv) nestanovení nebo pozdního stanovení antidumpingového nebo vyrovnávacího cla v návaznosti na informace obdržené od úřadu OLAF a v) použití nesprávné sazby antidumpingového nebo vyrovnávacího cla.

V roce 2022 provedla Komise kontrolu **kontrolní strategie elektronického obchodu a zásilek nízké hodnoty** v šesti členských státech. Systémy kontroly byly vyhodnoceny jako částečně nebo celkově uspokojivé. Hlavní nedostatky se týkaly strategie řízení rizik a kontroly elektronického obchodu a zásilek nízké hodnoty.

V roce 2023 provedla Komise kontrolu **kontrolní strategie režimu konečného použití** v sedmnácti členských státech. Systémy kontroly byly vyhodnoceny jako částečně nebo celkově uspokojivé. Mezi zjištěné nedostatky patřily: i) zastaralé vnitrostátní pokyny; ii) nedostatečné sledování povolení; iii) chybějící prvky v povoleních; iv) udělování povolení na dlouhá období; v) nesdělení nebo pozdní sdělení vyúčtování režimu; vi) nedostatečné kontroly prohlášení; vii) prohlášení podávaná nepřímými zástupci a viii) systémy prohlášení nekontrolovaly, zda deklarované kódy TARIC odpovídají kódům TARIC uvedeným v povolení.

V roce 2022 provedla Komise šest auditů dokumentů týkajících se **kontrolní strategie pro zboží související s pandemií COVID-19, na které se vztahovalo osvobození od cla**. Dne 14. června 2022 požádala Komise dotčené členské státy o poskytnutí údajů. Byly zjištěny některé méně závažné případy finanční odpovědnosti a dotčené členské státy případně přijaly finanční důsledky.

3.3 Podhodnocený dovoz textilních výrobků a obuvi

Dne 8. března 2022 rozhodl Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) ve prospěch Komise v řízení o nesplnění povinnosti proti Spojenému království týkajícím se podhodnocených textilních

[15] V roce 2021 byla v osmi členských státech rovněž provedena kontrola kontrolní strategie pro antidumpingová a vyrovnávací cla.

výrobků a obuvi (C-213/19). Tato průlomová věc nakonec připravila půdu pro dodatečné platby Spojeného království do rozpočtu EU ve výši téměř 3 miliard EUR za TVZ a úroky. Rovněž obecněji vyjasnila odpovědnost členských států za účinný boj proti tomuto typu podvodů a potvrdila opatření doporučovaná Komisí od roku 2011.

V důsledku právních vyjasnění ze strany Soudního dvora a donucovacích opatření Komise členské státy výrazně zlepšily své kontrolní strategie v této oblasti. Několik členských států přezkoumalo svou organizační strukturu v oblasti řízení celních rizik, vytvořilo nové týmy a přijalo specializované pracovníky pro celní kontroly.

Pokud jde o finanční odpovědnost v souvislosti s tímto konkrétním podvodem spojeným s podhodnocováním, Komise a několik členských států tyto případy společně uzavřely a konečné dlužné částky byly uhrazeny. U zbývajících členských států bude tento proces určování částek, které mají být vyplaceny, brzy ukončen.

3.4 Solární panely

V letech 2018 a 2019 provedla Komise v deseti členských státech kontroly TVZ, při nichž posuzovala jejich kontrolní strategii v oblasti dovozu solárních modulů a jejich klíčových komponentů, u nichž je deklarován původ z Čínské lidové republiky, Malajsie a Tchaj-wanu a na které se vztahují opatření na ochranu obchodu (antidumpingová a vyrovnávací cla).

Vzhledem k opakujícímu se nedostatku, který byl zjištěn při třech těchto cílených kontrolách (a který se týkal nesprávného výkladu termínu *odeslaný z* ve smyslu prováděcích nařízení Komise (EU) 2016/184 a 2016/185 ze dne 11. února 2016), rozšířilo GŘ pro rozpočet rozsah jím prováděných kontrol na všechny členské státy, do nichž bylo totéž zboží dováženo v období od 30. května 2015 do 3. září 2018[16]. GŘ pro rozpočet dopisem ze dne 1. června 2021 informovalo 21 členských států[17] o potenciálních ztrátách TVZ způsobených zmíněným nesprávným výkladem v případě dovozu solárních panelů a článků, u nichž je deklarován původ z Malajsie a Tchaj-wanu.

K 31. prosinci 2024 byla u dvanácti členských států následná opatření v souvislosti s tímto nedostatkem považována za uzavřená buď proto, že nedošlo ke ztrátě TOR, nebo proto, že do rozpočtu EU byla uhrazena jistina včetně úroků v celkové výši 376,8 milionu EUR. V případě dvanácti členských států a Spojeného království probíhají opatření v návaznosti na šetření tohoto nedostatku.

V neposlední řadě Komise dále vyjasnila význam a rozsah pojmu *odeslaný z*, jak jej vykládá Soudní dvůr. Komise tak mohla učinit díky: i) své kontrolní činnosti; ii) kontaktům s členskými státy a iii) několika prezentacím členským státům. To pomohlo k dosažení rovných podmínek pro členské státy a ke zvýšení úrovně ochrany společností se sídlem v EU před nesprávně deklarovaným dovozem, který se vyhýbá opatřením Komise na ochranu obchodu.

[16] Doba platnosti opatření na ochranu obchodu.

[17] Včetně sedmi členských států, u nichž byly předtím provedeny zvláštní kontroly. Ve třech členských státech již byla provedena cílená kontrola TVZ na toto téma, zatímco ve čtyřech členských státech nebyl ve sledovaném období takový dovoz solárních modulů a článků zaznamenán.

4. OPATŘENÍ PŘIJATÁ V NÁVAZNOSTI NA KONTROLY PROVEDENÉ KOMISÍ

4.1 Regulační aspekty

Členské státy se vyzývají, aby v případě, kdy jsou během kontrol zjištěny nedostatky nebo mezery ve vnitrostátních právních či správních předpisech, přijaly opatření za účelem: i) uvedení těchto nařízení a ustanovení do souladu s požadavky EU a ii) harmonizace stanovování výše TVZ a jejich výběru mezi všemi 27 členskými státy. Toto slaďování předpisů je velkým úspěchem kontrol Komise. Příslušná zjištění jsou navíc hlavním ukazatelem obtíží, s nimiž se členské státy při uplatňování celních předpisů a nařízení o vlastních zdrojích potýkají, a Komise se jimi řídí ve svém trvalém úsilí o zlepšení regulačního rámce. Zpětná vazba ze zjištění kontrol byla zohledněna například v nařízení Rady (EU, Euratom) 2022/615 ze dne 5. dubna 2022, kterým se mění nařízení (EU, Euratom) č. 609/2014 (viz bod 5.4 níže).

4.2 Výsledky sporů

Výklad právních předpisů a postupů v některých členských státech není vždy v souladu s požadavky Komise. Pokud případný spor nelze vyřešit, zahájí Komise řízení o nesplnění povinnosti[18].

V období 2022–2024 Komise zahájila tři a ukončila sedm řízení o nesplnění povinnosti poté, co dotčené členské státy zajistily soulad. Ukončila řízení o nesplnění povinnosti proti Spojenému království (C-213/19) po vydání rozsudku SDEU v roce 2022 a po zaplacení všech dlužných částek Spojeným královstvím v roce 2023. V prosinci 2024 probíhaly pouze čtyři případy řízení o nesplnění povinnosti (a dva z nich byly uzavřeny v roce 2025).

První věc týkající se bezdůvodného obohacení, tj. věc C-494/22 P, kterou podalo Česko, byla vyřešena ve prospěch Komise v roce 2024. SDEU ve svém rozhodnutí poukázal na autonomní odpovědnost členských států v oblasti TVZ a na jejich povinnost jednat aktivně, aby plně ochránily finanční zájmy EU.

4.3 Finanční hlediska

Komise považuje v návaznosti na svou kontrolní činnost případy z období 2022–2024 za uzavřené, přičemž byly stanoveny a uhrazeny konečné částky dodatečných nároků v celkové výši přesahující **4 miliardy EUR**[19] (ve formě TVZ a souvisejících úroků). Tyto částky byly Komisi uhrazeny zejména v souvislosti s podhodnocením textilních výrobků, obuvi a solárních panelů. Týkají se zjištění uvedených ve zprávách o kontrolách a při dalších kontrolních činnostech, závěrečných zprávách úřadu OLAF a následných opatření přijatých v návaznosti na zjištění Účetního dvora.

5. OPATŘENÍ KE ZLEPŠENÍ VÝBĚRU TVZ

[18] Podle článku 258 Smlouvy o fungování Evropské unie.
[19] Tato částka zahrnuje částky uvedené v oddílech 3.3, 3.4 a 5.2 této zprávy.

Kromě kontrol na místě prováděných v členských státech má Komise k dispozici několik dalších prostředků, které jí umožňují sledovat výběr TVZ.

5.1 Posouzení nároků, jejichž vybrání je nemožné a které byly odepsány

Členské státy musí přijmout všechna opatření nezbytná k poskytnutí TVZ s výjimkou případů, kdy jejich výběr není možný podle čl. 13 odst. 2 nařízení (EU, Euratom) 609/2014:

- z důvodu vyšší moci,
- z jiných důvodů, které jim nemohou být přičítány, nebo
- z důvodu skutečnosti, že je zaúčtování nebo oznámení celního dluhu odloženo, aby nebylo ohroženo trestní vyšetřování mající dopad na finanční zájmy Unie.

V souladu s právními předpisy EU musí členské státy oznamovat Komisi částky TVZ, které nemohou být vybrány a jejichž výše přesahuje 100 000 EUR (ve zprávách o odpisech), za něž podle svého názoru nejsou odpovědné. Komise následně ke každé zprávě vydává připomínky. Účelem posouzení zpráv o odpisech Komisí je vyhodnotit míru úsilí, jež členské státy vynaloží při plnění své autonomní povinnosti při stanovení a výběru cel, které představují TVZ, od hospodářských subjektů.

V případě částek, které prahové hodnoty pro oznámení nedosahují, Komise standardně vzorek těchto případů posuzuje při kontrolách na místě.

Komise vydala pracovní dokument (*kompendium*), jenž má členským státům pomoci posoudit, nakolik nesou za částky TVZ, které nemohou být vybrány, finanční odpovědnost, a jenž stanoví kritéria užívaná při hodnocení zpráv o odpisech. Kompendium bylo poprvé předáno všem členským státům na zasedání výboru ACOR dne 6. prosince 2012. Jeho nejnovější revidované znění ze dne 22. listopadu 2024, které odráží změny právních předpisů EU a příslušnou judikaturu v oblasti TVZ, bylo předáno všem členským státům v jejich úředním jazyce na zasedání výboru ACOR o TVZ v prosinci 2024. Toto nové znění obsahuje všechny relevantní výklady příslušných právních předpisů EU v souladu s nejnovější judikaturou SDEU a změnami zavedenými nařízením o poskytování vlastních zdrojů ve znění nařízení (EU, Euratom) 2022/615.

Členské státy musí pro každý příslušný případ odpisů, který převyšuje určitou prahovou hodnotu, vypracovat strukturovanou zprávu a předat ji Komisi prostřednictvím mnohojazyčné databáze nazvané WOMIS (správní a informační systém pro odpisy). Databáze WOMIS, jež se pravidelně aktualizuje, umožňuje účinnou a bezpečnou správu zpráv členských států.

Příslušné útvary Komise (GŘ pro rozpočet, GŘ pro daně a celní unii, úřad OLAF a právní služba) tuto zprávu o odpisech posoudí a poskytnou členskému státu připomínky. Tyto připomínky se týkají odůvodnění, které může členský stát poskytnout v případě, že Komisi neposkytl TVZ odpovídající clům, jež nemohou být vybrána.

Za období 2022–2024 bylo Komisi předáno celkem 88 nových zpráv o odpisech (ve formě původních oznámení), přičemž celková částka, jíž se týkaly, činila 215,5 milionu EUR.

Ve stejném tříletém období Komise posoudila celkem 422 zpráv o odpisech (včetně nových zpráv). V případě 227 z těchto 422 zpráv (týkajících se 309,7 milionu EUR) se Komise domnívala, že částky TVZ nemohly být vybrány z důvodů, jež lze přičítat dotčenému členskému státu. V případě 42 zpráv (týkajících se 50,6 milionu EUR) Komise souhlasila s tím, že ztrátu TVZ nelze přičítat členskému státu. U 148 zpráv (týkajících se 178,9 milionu EUR) si Komise vyžádala doplňující informace, aby mohla dokončit své posouzení. U zbývajících pěti zpráv (týkajících se 1,7 milionu EUR) měla Komise za to, že byly nesprávně vykázány jako odpisy.

5.2 Postup v případě chyb při stanovení celních dluhů, které vedou ke ztrátě TVZ

Komise provádí příslušné kroky v návaznosti na zjištěná správní pochybení, jichž se dopustily členské státy a v jejichž důsledku došlo k poškození finančních zájmů EU (včetně: i) případů zjištěných během kontrol na místě, ii) vnitrostátních rozhodnutí o vrácení nebo prominutí v důsledku správních pochybení, iii) zamítnutých odepsaných částek pod 100 000 EUR, které nelze získat zpět). Komise v zásadě vydává inkasní příkazy k nápravě chyb zjištěných v členských státech, které dlužné částky platí. V období 2022–2024 vedly kontrolní činnosti v oblasti TVZ k výběru 260 milionů EUR v souvislosti s inkasními příkazy pro TVZ a 209 milionů EUR v podobě opožděných úroků, navíc k částkám vybraným za podhodnocené textilní zboží a obuv (bod 3.3) a solární panely (bod 3.4).

5.3 Databáze OWNRES

Podle čl. 5 odst. 1 nařízení (EU, Euratom) 2021/768[20] musí členské státy podávat Komisi informace o podvodech a nesrovnalostech týkajících se nároků přesahujících částku 10 000 EUR. Tyto informace se poskytují prostřednictvím databáze OWNRES, kterou spravuje a vede Komise.

Databáze OWNRES poskytuje Komisi informace nezbytné ke sledování výběru zdrojů a k přípravě kontrol na místě a přezkumů auditů dokumentů. Využívá ji také úřad OLAF k různým analýzám a ke sledování opatření přijatých v návaznosti na jeho finanční doporučení, která vydal na základě svých vlastních šetření. Údaje poskytované prostřednictvím databáze OWNRES se podrobně posuzují ve výročních zprávách Komise Evropskému parlamentu a Radě o ochraně finančních zájmů Evropské unie – boji proti podvodům a ve výroční zprávě o výkonnosti celní unie.

Na konci roku 2024 obsahovala databáze OWNRES 137 871[21] případů podvodů nebo nesrovnalostí (buď „otevřených“, nebo „uzavřených“), přičemž na začátku roku 2022 jich obsahovala 121 199. Jedná se o nárůst o přibližně 13,8 % nebo o 16 672 nových případů oznámených v tříletém období 2022–2024.

V rámci zasedání výboru ACOR, která se v období 2022–2024 konala dvakrát ročně, Komise představila opatření ke zlepšení bezpečnosti aplikace OWNRES a připravila členské státy

[20] Nařízení Rady (EU, Euratom) č. 608/2014 bylo zrušeno nařízením Rady (EU, Euratom) 2021/768 ze dne 31. prosince 2020.

[21] Tento údaj zahrnuje případy oznámené Spojeným královstvím v souladu s čl. 136 odst. 2 písm. c) a f) dohody o vystoupení.

na zavedení dvoufaktorového ověřování. Kromě toho Komise v letech 2022 a 2023 dále zlepšila systém OWNRES tím, že: i) přidala nová pole; ii) nastavila připomínky s cílem průběžně aktualizovat informace ve stávajících zprávách; iii) zlepšila kvalitu a úroveň podrobnosti podávání zpráv a iv) upřesnila výsledky dotazů, které všechny zúčastněné strany v této databázi vznášejí. V letech 2023 a 2024 poskytla Komise další pokyny ke zlepšení kvality podávání zpráv.

5.4 Změna nařízení o poskytování vlastních zdrojů

Nařízení (EU, Euratom) 609/2014 (nařízení o poskytování vlastních zdrojů) je základem právního rámce pro správu vlastních zdrojů, který zajišťuje, aby členské státy včas zaplatily částky splatné do rozpočtu EU.

V zájmu dalšího vylepšení tohoto rámce navrhla Komise v roce 2021 komplexní změnu uvedeného nařízení. Tento návrh čerpal ze zpětné vazby vyplývající z práce na kontrolách TVZ a řešil procesní aspekty, které členským státům působily potíže, a současně zabezpečoval ochranu finančních zájmů EU a zajišťoval spravedlivý a vyvážený rámec pro příjmy.

Po rozsáhlých výměnách s členskými státy vstoupilo v březnu 2022 v platnost nařízení (EU, Euratom) 2022/615, kterým se mění nařízení o poskytování vlastních zdrojů. Tyto změny zahrnovaly: i) rozšíření „zastropování“ úroků z prodlení a ii) zavedení tzv. respira, kdy se kumulace úroků z prodlení zastaví na dobu pěti let, pokud byla dlužná částka stanovena, včas připsána na zvláštní účet a je na tomto zvláštním účtu správně vedena (čl. 12 odst. 1). Kromě toho jsou nyní členské státy osvobozeny od povinnosti poskytnout tyto částky v případě, že připsání na zvláštní účet nemělo vliv na nemožnost vybrat danou částku (čl. 13 odst. 2). Změna dále formalizovala postup pro provádění plateb s výhradou (článek 13a) a přezkumný postup (článek 13b).

5.5 Úřad evropského veřejného žalobce (EPPO)

Komise a úřad EPPO žalobce během sledovaného období úzce spolupracovaly v rámci řady technických výměn, aby členským státům poskytly vysvětlení jak k: i) odložení oznamování celních dluhů, aby nebylo dotčeno trestní vyšetřování prováděné úřadem EPPO, tak k ii) finanční odpovědnosti za nevymáhání pohledávek. Tato vysvětlení byla členským státům sdělena na zasedání výboru ACOR v prosinci 2024. Kromě toho Komise s cílem informovat členské státy o jejich povinnostech vůči úřadu EPPO vyzvala úřad EPPO, aby se zúčastnil zasedání výboru ACOR v prosinci 2023 (kdy úřad EPPO představil své úkoly členům ACOR) a v červenci 2024.

6. ZÁVĚR

Výsledky za období 2022 až 2024 ukazují, že kontroly TVZ prováděné Komisí – a systematická opatření v návaznosti na zjištěné nedostatky – i nadále představují nenahraditelný a účinný prostředek k: i) zajištění výběru TVZ; ii) zlepšení regulačního rámce pro vlastní zdroje a iii) ujištění, že finanční zájmy EU jsou náležitě chráněny. Tento obecně pozitivní dopad potvrdilo i roční udílení absolutoria, přičemž v letech 2022–2024 nebyla Komisi vydána žádná nová doporučení týkající se otázek souvisejících s TVZ.

Kontroly zůstávají i nadále klíčovým nástrojem pro harmonizaci a zvýšení souladu s příslušnými pravidly EU. Jejich finanční dopad je významný, jak dokládá konečná čistá částka ve výši **přes 4 miliardy EUR**, která byla **v období 2022–2024** poskytnuta do rozpočtu EU (včetně zrušených výhrad). Kontroly jsou pro členské státy významnou motivací k tomu, aby včas poskytly do rozpočtu EU částky TVZ v plné výši. Kontroly nadto napomáhají zajistit správné uplatňování celních a účetních pravidel, a představují tak efektivní mechanismus v potírání škodlivého narušování hospodářské soutěže na jednotném trhu a v předcházení takovémuto narušování, čímž pomáhají ještě více chránit finanční zájmy EU.

Současné trendy v mezinárodním obchodu, zejména v oblasti elektronického obchodu, představují nové výzvy pro budoucnost. Tyto výzvy budou vyžadovat nové vhodné nástroje a ještě užší spolupráci mezi Komisí a členskými státy s cílem koordinovat celní kontroly založené na analýze rizika a zajistit efektivní výběr cel.

Za tímto účelem Komise v květnu 2023 navrhla ambiciózní reformu celní unie, jejímž cílem je posílit a modernizovat mechanismy zavedené v současné době.